

Conflictbemiddeling

Groenhuijsen, M.S.; van der Valk, T.J.

Published in:
Eindelijk gerechtigheid?!

Publication date:
1994

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):
Groenhuijsen, M. S., & van der Valk, T. J. (1994). Conflictbemiddeling: Kansen en risico's. In T. J. van der Valk (Ed.), *Eindelijk gerechtigheid?!: Inleidingen van het symposium over bemiddeling tussen slachtoffer en dader, gehouden op 9 november 1993 in Utrecht* (pp. 9-18). (NFR publikatie (nr. 9)). Gouda Quint.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

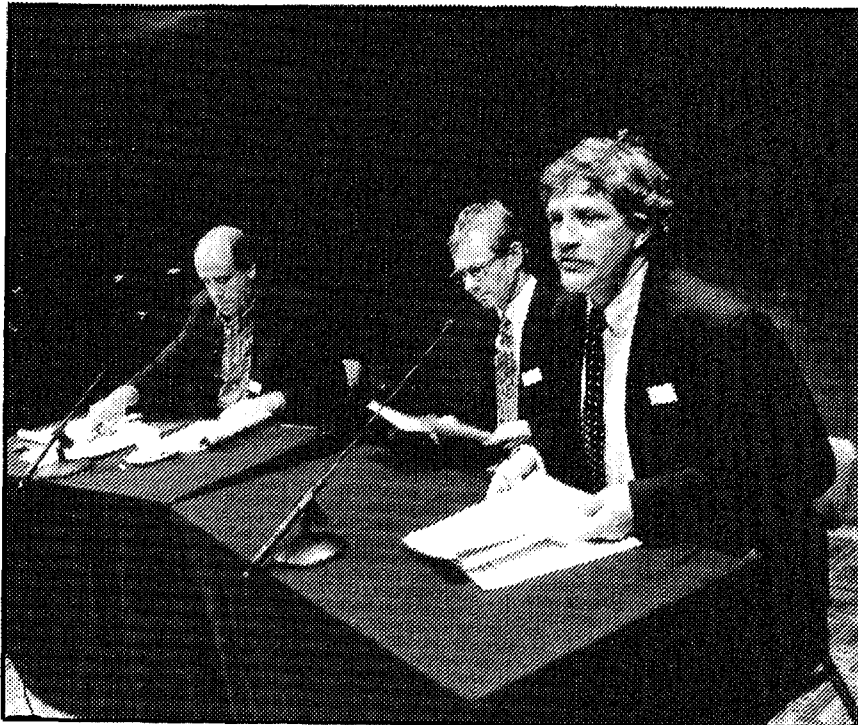
- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright, please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

**Drs. T.J. van der Valk en
prof. mr. M.S. Groenhuijsen**

Conflictbemiddeling: kansen en risico's

V.l.n.r.: A.J. Heerma van Voss, M.S. Groenhuijsen, T.J. van der Valk

'Eindelijk gerechtigheid' werd geopend door twee heren achter een tafel: drs. T.J. van der Valk en professor mr. M.S. Groenhuijsen. De eerste is directeur van de Nederlandse Federatie van Reclaseringsinstellingen, de laatste voorzitter van de vereniging Landelijke Organisatie Slachtofferhulp.

Van der Valk: Een reclasering, die een symposium organiseert waarbij het prominent gaat om slachtoffers, is dat eigenlijk niet een beetje branchevervaging of mogelijk zelfs effectbejag? Dat soort vragen zou je kunnen stellen bij een symposium als dit. Maar zo'n twintig jaar geleden heeft de reclasering al eens onderzoek gedaan naar de relatie tussen hulp aan daders en slachtoffers en geconcludeerd: er zijn afzonderlijke organisaties nodig voor hulp aan daders en slachtoffers. Nu wil ik ook weer niet zeggen dat de slachtofferhulp en de wijze waarop die nu wordt aangepakt, dankzij de reclasering tot stand is gekomen. Maar het is wel van grote betekenis, én voor dader én voor slachtoffer én samenleving, dat vanuit met name de hulpverlening aan de daders veel aandacht wordt besteed aan de wijze waarop de hulpverlening aan slachtoffers plaatsvindt.

De relatie tussen dader- en slachtofferhulp wordt in de samenleving steeds meer op een andere wijze bekeken. De bejegening van daders middels de reclasering wordt vaak gezien als: 'de daders worden in de watten gelegd en de slachtoffers staan in de kou'. Misschien is dat wel een van de belangrijkste redenen waarom we vanuit de reclasering zeggen, laten wij vanuit die gedachtengang eens met elkaar een dag organiseren om na te denken over wat er aan slachtofferhulp gerealiseerd moet worden de komende tijd en hoe wij dat op een goede manier in evenwicht te kunnen brengen met onze verantwoordelijkheid ten aanzien van daders.

Dat betekent dat we het vandaag over een hoop gevoeligheden zullen hebben die de dader, maar ook het slachtoffer betreffen. De reclasering heeft zijn inbedding in de samenleving al 170 jaar; het zou niet slecht zijn als slachtofferhulp een start krijgt die op zijn minst even lang zal duren. Ik denk dat we met elkaar vandaag moeten kijken of we een structuur kunnen vinden om de relatie tussen die twee partijen vorm en inhoud te geven.

Mijn eerste stelling is dat in de ontwikkeling van het strafrecht de overheid de rol van het slachtoffer vrijwel volledig heeft overgenomen. De brede rug van justitie is voor het slachtoffer gaan staan en is de dader namens de samenleving gaan bejegenen. Daardoor is dat slachtoffer feitelijk steeds meer op de achtergrond geraakt en in een soort desoriëntatie terecht gekomen. Het slachtoffer wist niet wat er gebeurde, hoe het gebeurde, en ervoer het vergeldingsgevoel op afstand, als het al gekend werd in wat er gebeurde.

Mijn opvatting is nu dat we ons af moeten vragen of het niet wenselijk zou zijn om, zoals we dat gedaan hebben bij de dader met de toevoeging van een advocaat en met een omvangrijke organisatie als de reclassering, ook het slachtoffer de gelegenheid te geven om van stond af aan, wanneer zijn integriteitsgevoel fors is geschaad, zich te laten ondersteunen door een advocaat, zodat er ook een aangrijpingspunt is voor het slachtoffer in het strafproces. In ieder geval komt mijn stelling er op neer dat de anonimiteit van het slachtoffer in het proces zou moeten verdwijnen en dat we meer naar een drie-partijen proces moeten dan, zoals we nu kennen, een tweepartijen proces. Ik denk dat de heer Groenhuijsen daar vanuit zijn strikt juridische praktijk en theorie ook een opvatting over heeft en ik hoor dat graag van hem.

Groenhuijsen: Ik zal een iets ruimer kader aanhouden dan het strikt juridische waar mijn collega op doelt. Laat ik voorop stellen dat wij blij zijn met de uitnodiging om aan dit belangrijke symposium deel te nemen. Wij zijn buitengewoon verheugd over de grote opkomst. Wij denken dat het een heel goede zaak is dat slachtofferhulp en reclassering samen van gedachten wisselen over dit belangrijke onderwerp.

Nou zijn wij hier uitgenodigd om als een soort soepel duo de dag te openen. De bedoeling daarvan is dat we het niet al te veel met elkaar eens zijn, dus wij zijn ook uitgenodigd en aangespoord om vooral de punten van verschil van visie hier wat te benadrukken. De meeste symposia worden afgesloten met een forumdiscussie waarbij iedereen in slaap valt en wij dachten dat het een goede zaak zou zijn om nu eens een keer te beginnen met een discussie en dan een waarbij u niet in slaap valt. Dat is de reden waarom wij hier vanochtend zo samen naast elkaar zijn neergezet en ik zal dus ook de heer Van der Valk tegenspreken, zoals van mij verwacht wordt.

Ik wil daar toch wel vooraf aan toevoegen dat slachtofferhulp in Nederland in het geheel niet vindt of vond dat er voorheen te veel aandacht voor de dader zou zijn geweest. Wij vinden het volkomen terecht en normaal dat er een enorme aandacht uitgaat naar de achtergronden van de dader, omdat dat een noodzakelijke voorwaarde is om de kans op herhaling van misdrijven zo klein mogelijk te maken. Dus wij zien ook slachtofferhulp in het geheel niet als een soort zero-sum-game; wij zien slachtofferhulp helemaal niet als iets wat ten koste moet gaan van de dader. Integendeel, wij denken dat slachtofferhulp mede een bijdrage kan leveren aan wat wij noemen de verdere humanisering van de strafrechtspleging. Het staat ook in de statuten van de LOS. Daarom is het onderwerp van vandaag ook zo mooi: streven naar gerechtigheid door conflictbemiddeling, omdat je daar een onderwerp bij de kop hebt waarbij inderdaad een gemeenschappelijke

inspanning zou kunnen leiden tot een betere belangenbehartiging van daders én van slachtoffers.

En nu zegt de heer Van der Valk, dat slachtoffer moet beter tot zijn recht komen in het strafrechtsgebeuren. Daar zijn wij het uiteraard helemaal mee eens, dat zal ook niemand verbazen. De vraag is alleen, hoe ga je nou dat slachtoffer een betere, een uitgebouwer positie geven? De suggestie van de heer Van der Valk is dan: je moet er een drie-partijen proces van maken om het slachtoffer een deel van het conflict terug te geven dat hem ten onrechte is afgepakt door politie, justitie en de andere overheidsfunctionarissen.

Wij hebben daar toch wel een paar kanttekeningen bij. Je ziet in internationale literatuur én in de ervaringen die elders zijn opgedaan, bijvoorbeeld in de Verenigde Staten waar men een 'bill of rights' voor slachtoffers heeft aangenomen en waar men in verschillende staten heeft toegewerkt naar een soort drie-partijen stelsel, dat zo'n strafrechtspleging het slachtoffer enorm kwetsbaar maakt. Als je het slachtoffer als een echte partij profileert in het strafrecht, maak je hem automatisch tot tegenstrever van de verdachte. Een noodzakelijk uitvloeisel daarvan is dan dat de verdediging ook de gelegenheid krijgt om alle uitlatingen van het slachtoffer tegen te spreken. En slachtoffers zijn daar vaak helemaal niet zo mee geholpen als sommigen op voorhand denken.

Ons idee vanuit slachtofferhulp Nederland is om veel meer te denken in termen van een service-model. Slachtoffers hebben inderdaad meer rechten nodig, bijvoorbeeld het recht om op de hoogte te worden gehouden van wat er allemaal gebeurt in dat strafproces. Ze hebben verder diensten nodig van iedereen die bij het strafrecht betrokken is, politie en justitie, zodanig dat het slachtoffer de idee krijgt dat het inderdaad zijn zaak is, en niet de zaak van de overheid of van de rechtsgemeenschap of van dat soort abstracties, maar zijn zaak, waarin hij als individu geschonden is en dat zijn zaak nu op een correcte manier moet worden afgewikkeld. Dus het slachtoffer moet worden er- en herkend als iemand met eigen rechten en eigen belangen in dat strafgeding. Ik ben het dus geheel eens met de heer Van der Valk dat je in dat opzicht van emancipatie van het slachtoffer in het proces zou kunnen spreken, maar wij zouden niet primair de voorkeur geven aan een drie-partijen proces of een soort 'bill of rights', waarbij het slachtoffer er uiteindelijk slechter kan afkomen dan zonder zo'n idee.

Dan zal ik een aftrap doen naar een tweede stelling, want wij hebben een keurige rolverdeling afgesproken, die dan door de heer Van der Valk tegengesproken zal worden. Waar ik het nu kort over zou willen hebben be-

treft de aard en functie van straffen in het strafrecht. Daarbij zien we een duidelijke ontwikkeling in de richting van wat we wel noemen een groter functionalisme.

We zien dat er steeds nieuwe sancties worden verzonnen en toegepast, die eigenlijk alleen als functie hebben om het gedrag van de veroordeelde in gunstige zin te beïnvloeden. We hadden vroeger een heel eenvoudig sanctiepakket met gevangenisstraf en geldboetes, om het simpel samen te vatten, en die straffen die waren er in zekere zin om te vergelden en een morele afkeuring van de daad tot uitdrukking te brengen. Zo'n 100 jaar geleden is er een nieuwe richting in het strafrecht ontstaan, die later ook bepaald dominant is geworden, waarin men de straf veel meer ging zien als een instrument om het gedrag van de veroordeelde te beïnvloeden. Men zou dan langs wetenschappelijke weg kunnen achterhalen hoe je dat het beste kunt doen. Toen zijn er voor het eerst gedragswetenschappers betrokken bij de strafoplegging. En eigenlijk zie je een zelfde tendens bij de huidige strafrechtsbedeling door het ontwikkelen van steeds meer alternatieve straffen, met termen als taakstraffen en cocktail-straffen. En cocktail-straffen moet u zien als een ontwikkeling waarbij het niet gaat om de vrijheid van een veroordeelde te benemen maar om die te beperken. Dus je krijgt allerlei verplichtingen om cursussen te volgen, om taken te verrichten, en dat alles onder supervisie van mensen van de reclassering. De idee is dan dat dit soort straffen zinvoller is dan de traditionele, omdat ze de veroordeelde meer op het rechte pad zouden kunnen krijgen.

Wat is daar nou tegen? Ik denk dat die benadering vele voordelen kent, maar dat er ook een risico aan vastzit. Dat zou ik graag willen voorleggen. Is het niet zo dat door die doel-rationele straffen, door dat zuiver instrumentalistisch optreden tegen een veroordeelde, de morele afkeuring van de daad in de sanctie op de achtergrond raakt? Is het ook niet zo dat dat voor slachtoffers de afwikkeling van een delict moeilijker te begrijpen en te aanvaarden wordt als de rechtsgemeenschap niet meer op een heldere manier in de sanctie afkeuring tot uitdrukking brengt? Die vraag laat zich ook in relatie tot de conflictbemiddeling stellen, waarbij toch op de achtergrond steeds staat dat de rechtsgemeenschap duidelijk moet maken dat gerechtigheid inhoudt dat je onderstreept dat het slachtoffer iets naars is overkomen en dat de daad die dat heeft veroorzaakt wordt afgekeurd. Dat is een onderwerp, zeker nu de reclassering zo prominent betrokken raakt bij de supervisie op de uitvoering van taakstraffen, waar ik graag de visie van de heer Van der Valk over zou willen horen.

Van der Valk: Vergelding als een wezenlijk element van de afstraffing door de samenleving. Als we kijken hoe zich dat ontwikkeld heeft in de tijd dat

de reclassering bestaat, dan gold aanvankelijk nog 'sla er hard op, hang ze desnoods op, leg ze aan de worgpaal en dan beseft de samenleving dat we echt aan het vergelden zijn'. In de tussentijd hebben we een geweldige ontwikkeling doorgemaakt die ons geleerd heeft dat ook op een hele subtiele manier die morele verontwaardiging helder kan worden. Als we nu praten over taakstraffen en mogelijk de verminderde herkenbaarheid van het vergeldingselement daarin, dan breng ik toch graag in beeld dat ook een taakstraf vrijheidsbeneming met zich meebrengt. Dat betekent dat men wordt gekort op z'n vrijheden, temidden van de vrijheden in de samenleving. En de vraag is nu of je eerder moet gaan stimuleren dat de vergelding in de sanctie herkenbaar blijft, of dat helder wordt dat de dader, die jegens de samenleving iets misdreven heeft, die samenleving compenseert door een inspanningsverplichting onder het regiem van een beperkte vrijheid.

Als je weer eens hoort dat er iemand met drank op, op het zebrapad iemand het leven heeft benomen, dan vind je al gauw dat je er feitelijk fors op moet slaan en er als samenleving een forse wraak tegenover moet zetten. Ik denk dat het te maken heeft met hoe je aan slachtoffers, en in bredere zin aan de samenleving, helder maakt wat er gebeurt als daders tot hun daden komen en wat die samenleving nou feitelijk wil. Louter wreken roept misschien wel een fijn gevoel op. Maar ik heb begrepen dat als een dader tot een lange straf is veroordeeld, het slachtoffer nog tot ongeveer zes maanden volgt wat er met de dader gebeurt, terwijl de dader zelf na zes maanden amper nog het gevoel heeft dat hij gestraft is en feitelijk alleen de rit uitzit. De vraag is of je niet met elkaar zou moeten groeien naar een erkenning dat er iets mis is in de houding van een dader jegens de waarden van de samenleving, dat rechtvaardigt dat de samenleving kan ingrijpen in dat leven, wat uiteindelijk de morele afkeuring van die samenleving weerspiegelt. Helemaal zonder morele afkeuring zal het dus nooit zijn in mijn beleving.

Je ziet wel een verschuiving van lijfstraffen via opsluiting naar veel subtielere manieren van taakstraffen en cocktailstraffen, waarbij de samenleving zegt: "Wij gaan op maat ingrijpen in uw leven, omdat u op een manier reageert op die samenleving die ons niet bevalt". En dat maakt naar mijn gevoel de inbreuk in het leven van een dader wat forser en prominenter dan de herkenbaarheid van het opgesloten worden achter zo'n metalen deur. Dus ik denk dat taakstraffen het verkeerde odium hebben als zouden ze gemakkelijker zijn en veel minder vergelding inhouden. Ik denk dat in de nabije toekomst veel meer zal blijken dat iemand die temidden van burgers van zijn vrijheid is beroofd, die samenleving een vergoeding, vergelding aanbiedt. Ik denk dat de groei, met name van de taakstraffen, in dat opzicht in de komende jaren ook veel meer aandacht moet krijgen. De

bemiddeling is in mijn beleving dan ook een subtilisering, die de dader in een positie brengt om zijn verantwoordelijkheden nogmaals onder ogen te zien en om zo besef te krijgen van waarden. Dat is naar mijn gevoel vele malen ingrijpender dan keurig achter die deur te worden opgesloten, met rust te worden gelaten en na verloop van tijd weer de straat op te mogen.

Ik ga over naar een derde stelling. Mijn vertrekpunt is dat een slachtoffer geweldig wordt getraumatiseerd door de inbreuk in zijn leven door de dader. Dat is van een zodanige omvang en intensiteit dat ik denk dat er een volledig professionele organisatie moet worden ontwikkeld ten behoeve van die slachtoffers. Er komen steeds meer daders, dus ook steeds meer slachtoffers. En steeds meer slachtoffers maken deel uit van onze samenleving die ook kijkt naar wat er met die dader moet gebeuren. Maar het slachtoffer kijkt vooral naar zichzelf: fors beschadigd, aan z'n lot overgelaten. Gelukkig hebben we nu een vrijwilligersorganisatie die alles in het werk stelt om slachtoffers te steunen. Toch denk ik dat de ingrijpendheid waarmee slachtoffers beschadigd worden een professionele begeleiding eist en het is feitelijk dwaas dat we voor alles een voorziening hebben, behalve voor mensen die slachtoffer zijn van een ernstige inbreuk op hun persoonsintegriteit. Ik denk dat we in dat opzicht met elkaar een inspanning moeten plegen om te zorgen dat dat er komt.

Iedereen zal natuurlijk vragen waar we dat weer uit zullen moeten betalen. Ik denk aan de transacties in onze samenleving, die feitelijk gegeven worden voor een inbreuk op ons rechtsgevoel in het algemeen. Het zou best aardig zijn als er daarom een extra laag opgelegd wordt om slachtofferhulp in wat engere zin vanuit die samenleving te gaan betalen. Ik denk dat met name professionele begeleiding en coaching van slachtoffers uiteindelijk ook zal meebrengen dat er niet een soort oppositie blijft bestaan, lang nadat het strafproces voorbij is en de dader afgestraft is, maar dat er uiteindelijk aan uitdoving van de trauma's aan beide zijden wordt gedaan. De reclassering spant zich geweldig in om de dader beter terug te krijgen in de samenleving; het ware wenselijk dat een professionele welzijnsorganisatie het slachtoffer opvangt en begeleidt, zodat ook hij of zij weer op een redelijke manier kan functioneren in de samenleving. Ik vrees dat we het daar niet echt over oneens zijn maar ik ben benieuwd wat de heer Groenhuijsen me zal tegenwerpen.

Groenhuijsen: Het leven zit vol verrassingen want hier ben ik het helemaal niet mee eens. Het is een goed gebruik om dan eerst te melden waar je het wél mee eens bent en dat is dat slachtoffers recht hebben op bijstand vanuit een professionele organisatie. Daar zijn wij het geheel mee eens. Waar wij het niet mee eens zijn is dat dat een professionele organisatie moet zijn, die

bestaat uit betaalde medewerkers, uit professionals, zoals ze wel worden genoemd. Wij werken nu al een tiental jaren met honderden vrijwilligers. Inmiddels heeft de LOS zelfs 1.100 vrijwilligers elke dag aan het werk en wij zien dat die bijzonder professioneel de hulp aan slachtoffers bieden, die zij nodig hebben. Ze leren twee dingen. Ze leren hulp verlenen in de uiteenlopende opzichten waarin dat te pas komt en ze leren in trainingen wanneer er anderssoortige hulp nodig is en het de beste slachtofferhulp is slachtoffers te verwijzen naar een daarvoor bestemd ander loket.

Wij willen helemaal niet van dat model af, ook niet als er ineens een groot bedrag voor beschikbaar zou komen. En waarom niet? Ik vind het prettig om daar, in deze kring van mensen uit reclassering en slachtofferhulp, een enkele opmerking aan te wijden. Wij hebben altijd gewerkt vanuit de gedachte dat je moet kijken naar wat de essentie van slachtofferschap is. En zoals wij dat zien, is dat een geschokt vertrouwen in de berekenbaarheid van de wereld. Mensen is een delict overkomen, zij hebben zich dan vergist in de houding die anderen tegenover hen aannemen en die vertrouwensschok leidt tot onzekerheid, tot de gedachte: als ik me nou op dit punt vergist heb, misschien zit ik er dan ook wel op andere punten in mijn betrekkingen met anderen helemaal naast. Dat is een geschokt vertrouwen in de omgeving, in de omgang met andere mensen en juist tegen de achtergrond van die essentie van slachtofferschap, zo is ook in de ervaring gebleken, is het zo ontzettend belangrijk dat er dan een vrijwilliger hulp komt aanbieden, een gewoon medemens, een burger, zoals u en ik, die wil luisteren, die duidelijk maakt: ik zit hier niet mijn werk te doen, ik zit hier niet geld te verdienen, nee, ik ben een gewone burger met belangstelling voor wat jou is overkomen. Dat blijkt in de praktijk heel goed te werken, dat het geschokte, het geschonden vertrouwen van het slachtoffer in zijn omgeving juist adequaat wordt hersteld, althans dat herstel kan in veel gevallen op gang worden gebracht doordat zo'n vrijwilliger de taken komt uitoefenen waarvoor hij binnen slachtofferhulp is getraind en opgeleid. Dat is dus niet een verlegenheidsoplossing van zolang we nog weinig geld hebben doen we het maar met vrijwilligers, nee, wij hebben niet alleen de indruk, maar ook de overtuiging dat de combinatie van betaalde beroepskrachten, die als coach en mentor optreden van vrijwilligers, en vrijwilligers, die de eerste aanspreekpunten van de slachtoffers zijn, een model is wat juist voor de eerstelijnsopvang ideaal is. Uit onderzoek daarnaar blijkt ook dat slachtoffers die hiermee te maken kregen, daar zeer tevreden over zijn.

Ik wil afsluiten met een punt van overeenstemming met de heer Van der Valk, dat er natuurlijk ook slachtoffers zijn die zodanig getraumatiseerd zijn dat ze tweedelijnszorg nodig hebben, dat ze andere bijstand dan van vrijwilligers nodig hebben. Wij hopen in onze organisatie de training zo op poten

te hebben gezet dat de vrijwilligers die situaties herkennen en dan ook adequaat doorverwijzen, omdat ze bijvoorbeeld de hele sociale kaart kennen. Wij denken binnen slachtofferhulp, dat conflictbemiddeling, en dan gedefinieerd als een streven naar verzoening dat uitstijgt boven de schadeloosstelling in financieel opzicht, in een aantal gevallen nuttig kan zijn voor slachtoffers. In die situaties zijn wij er voor en willen wij daar ook graag aan meewerken. Wij vinden ook dat pogingen in die richting in een aantal andere gevallen voor het slachtoffer nadelige effecten kunnen hebben. U begrijpt dat wij er dan niet voor zijn.

Een inhoudelijke vraag is nu: hoe maak je nou van te voren uit of er een kans is op een succesvolle conflictbemiddeling? Wij denken in de eerste plaats dat je heel erg nauwkeurig moet onderscheiden tussen verschillende delicttypes en persoonlijke achtergronden van de bij het delict betrokkenen. Het maakt nogal wat uit of de dader en het slachtoffer elkaar kennen of niet. Dat biedt heel verschillende perspectieven op conflictbemiddeling. Dat is één. Een tweede punt is, dat slachtoffers heel moeilijk hun eigen reacties kunnen inschatten wanneer ze betrokken zouden worden bij zo'n conflictbemiddeling. Dat leidt er wat ons betreft toe dat pogingen in die richting in beginsel niet moeten worden ondernomen, tenzij buro's voor slachtofferhulp daarbij als intermediair worden ingeschakeld. De deskundigen in onze buro's kunnen dan voorlichting geven aan slachtoffers over ervaringsgegevens op dit punt en het slachtoffer voorbereiden op mogelijk niet verwachte reacties. In een gesprek kan men dan kijken of de prognose dermate gunstig is dat je het gaat doen. Ik zou zelf zeggen: differentiëren, uitkijken voor de risico's, want er zijn ook gevallen waarin het voor het slachtoffer bepaald ongelukkig is afgelopen, en altijd in samenspraak met buro's voor slachtofferhulp aan de ene en mensen van de reclassering aan de andere kant.

Van der Valk: Hier verschillen we dus echt heel weinig van opvatting, maar het is ook niet voor niets dat wij hier met z'n tweeën aan deze tafel zitten op deze dag. Van conflictbemiddeling vanuit de reclassering, maar in zijn algemeenheid van conflictbemiddeling tussen dader en slachtoffer, moeten we niet de overtrokken verwachting hebben dat dat voor het hele strafrechtelijke spectrum zou kunnen gelden. Toch beschouwen we het vanuit de reclassering als een optie om dader en slachtoffer als twee partijen uit die samenleving wat meer naar elkaar te brengen en dat niet alleen via de afdoening door de rechter laat plaatsvinden, maar wezenlijk gaat zien als een aangrijpingspunt in een conflictrelatie tussen slachtoffer en dader. Ik ben het met mijn buurman van ganser harte eens dat het een geweldig moeilijk en moeizaam te ontwikkelen traject is - we zijn er ook al enige tijd

mee bezig - en het zijn met name de gevoelens van slachtoffers die op een geweldige manier extra op de tocht kunnen komen staan door een conflictbemiddelingcircuit.

Maar - en daar mag wat mij betreft voor een belangrijk deel het zwaar-
tepunt vandaag op liggen - waar kijken we dan naar? Over wat voor soort
delicten willen we het nou hebben als we het proces van conflictbemidde-
ling een wat stabielere plek in de hele rechtsgang zouden willen geven? De
vraag is natuurlijk: beperk je dat tot de lichtste gevallen of heb je de nei-
ging om steeds meer op te schuiven. Waar dader en slachtoffer elkaar al
voor het delict kenden, zou het ook bij de wat ernstiger delicten een be-
langrijke oplossing kunnen bieden voor het opnieuw gaan functioneren in
die samenleving, in de wetenschap dat bijvoorbeeld een afgestrafte dader
over twee jaar weer weer in je omgeving komt wonen. Ik denk dat dat
allerlei risico's in zich bergt. Maar als je de afdoening laat lopen via het
hele strafrechtsbedrijf zonder echte conflictbemiddeling tussen dader en
slachtoffer, blijft er een groot risico van meer residu-schade bij het slacht-
offer. Dus onderzoeken hoever je kunt gaan met elkaar om die conflictbe-
middeling al in een vroegtijdig stadium in te zetten, wat mij betreft: doen.
Ik ben benieuwd.